

میانجی گری ناگویی خلقی در ارتباط بین بدرفتاری های دوران کودکی با قلدری سایبری در نوجوانان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۱

خلاصه

مقدمه: با روند رو به فزونی کاربرد شبکه های اینترنتی، ارتباط برقرار کردن بین افراد به سهولت رخ می دهد که می تواند همراه با مشکلاتی باشد. پژوهش پیش رو به هدف بررسی میانجی گری ناگویی خلقی در ارتباط بین بدرفتاری دوران کودکی با قلدری سایبری در نوجوان ها صورت گرفت. **روش کار:** پژوهش حاضر توصیفی، نوع همبستگی بود که به روش الگویابی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل تمامی نوجوانان پانزده تا هفده ساله دوره دوم متوسطه مشهد بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در حال تحصیل بوده اند. با این هدف، ۴۷۱ دانش آموز با نمونه گیری خوشه ای تصادفی برگزیده شدند. داده ی پژوهش با کمک پرسشنامه برخط در دبیرستان های ناحیه دو مشهد گردآوری شد. ابزار پژوهش عبارت بود از قلدری سایبری پاتچین و هیندوجا (۲۰۱۶)، ناگویی خلقی بگبی و همکاران (۱۹۹۴) و کودک آزاری محمد خانی و همکاران (۱۳۹۲) بود. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از معادلات ساختاری در نرم افزار Spss26 و Smart PLS3 انجام شد.

نتایج: نتایج حاصل از معادلات ساختاری نشان داد که مسیرهای مستقیم بدرفتاری کودکی - ناگویی خلقی، ناگویی خلقی - قلدری سایبری معنادار بودند، اما مسیر غیر مستقیم از بدرفتاری دوران کودکی به قلدری سایبری با میانجیگری ناگویی خلقی معنادار نبود و مدل مورد نظر برازش مناسبی نداشت.

نتیجه گیری: نتایج حاصل از یافته ها به ضرورت توجه به ناگویی خلقی در کاهش قلدری سایبری تاکید کرد.

کلمات کلیدی: بدرفتاری های دوران کودکی، قلدری سایبری، ناگویی خلقی، نوجوانان

فیروزه مجدی^۱

مصطفی بلقان آبادی^{۲*}

احمد منصوری^۳

مهدی اکبرزاده^۴

محمد رضا خدابخش^۵

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روان شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

^۲ گروه روان شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ گروه روان شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

^۴ گروه روان شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

^۵ گروه روان شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

Email: mbolghan@gmail.com

مقدمه

با افزایش استفاده از فضاهای مجازی، ارتباط برقرار کردن بین افراد به سهولت رخ می‌دهد که می‌تواند همراه با مشکلاتی باشد. تعداد فزاینده‌ای از نوجوانان در سراسر جهان به طور مداوم با شبکه‌های اجتماعی با هم در ارتباط هستند (۱). رسانه‌ها و فضاهای دیجیتالی به طور بالقوه خطراتی نیز دارند. یکی از خطراتی که کودکان و نوجوانان در زندگی دیجیتالی به طور فزاینده‌ای با آن روبرو هستند، قلدری سایبری^۱ است. قلدری سایبری به عنوان یک سری رفتارهای پرخاشگرانه‌ی دارای فراوانی بالاست که توسط فرد قلدر در برابر اطرافیان، همسالان و افراد ضعیف‌تر از خود بروز می‌کند (۲). قلدری سایبری اقداماتی مانند اعمال موهن، به نمایش گذاشتن نظرات آزار دهنده، هک کردن یک حساب کاربری، افشا کردن اطلاعات شخصی دیگران بدون رضایت آنان، آزارگری و فرستادن پیام تهدید آمیز را در بر می‌گیرد. همچنین ابعاد تکرار در طی زمان و نبود توازن قدرت بین پرخاشگر و قربانی به تعریف قلدری سایبری افزوده شده‌اند (۳). قلدری سایبری که یک پدیده جدید منتج شده از پیشرفت فناوری‌های ارتباطی است، می‌تواند سلامت روان نوجوانان را تحت تاثیر قرار دهد و به این معنی است که شخصی به وسیله ابزارهای رایج تکنولوژی شخص دیگری را ناراحت کند (۴). در ایران پژوهشگران به شیوع آزار و اذیت سایبری در بین دانشجویان اشاره کرده‌اند و آن را یک مشکل اجتماعی می‌دانند (۵). بالاک ریشنان (۶) به مسائل و مشکلات قلدری مانند سوءاستفاده، تحقیر و توهین در میان نوجوانان در رسانه‌های اجتماعی پرداخته و نشان دادند که الگوهای رفتاری منفی که یکی از آنها قلدری سایبری است، به طور گسترده به صورت آنلاین و در فضای مجازی مشاهده می‌شود.

قلدری سایبری نوجوانان تحت تاثیر شرایط مختلفی می‌تواند افزایش یابد که یکی از مهمترین شرایط موثر بر آن، فقدان ارتباط و محبت در خانواده و بدرفتاری دوران کودکی است. بدرفتاری با کودک، شامل اعمال ارتكابی و غفلت از سوی

والدین یا مراقبین می‌شود که باعث آسیب واقعی یا تهدید به کودک می‌شود (۷). بدرفتاری با کودک عبارت است از آسیب یا تهدید سلامت جسمانی و روانی یا شادکامی، رفاه و بهزیستی کودک، به دست والدین یا افرادی که نسبت به او مسیولیت دارند (۸). از سال ۲۰۰۶، سازمان بهداشت جهانی چهار نوع بدرفتاری با کودکان را متمایز کرد که شامل آزار جسمی، سوء استفاده جنسی، آزار عاطفی (روانی) و غفلت است (۹). آزار جسمی در کودکی می‌تواند منجر به مشکلات جسمی و روانی در آینده شود، از جمله قربانی شدن مجدد، اختلالات شخصیتی، اختلال استرس پس از سانحه، اختلالات تجزیه‌ای، افسردگی، اضطراب، افکار خودکشی، اختلالات خوردن، اختلالات مصرف مواد و پرخاشگری آزار جسمی در دوران کودکی نیز با بی‌خانمانی در بزرگسالی مرتبط است (۱۰). بزرگسالانی که در دوران کودکی مورد سوء استفاده یا بی‌توجهی قرار گرفته‌اند، بیشتر از بیماری‌های جسمی مانند آلرژی، آرتروز، آسم، برونشیت، فشار خون بالا و زخم رنج می‌برند. ممکن است خطر ابتلا به سرطان در مراحل بعدی زندگی وجود داشته باشد و همچنین اختلال در عملکرد ایمنی احتمالی به وجود آید (۱۱). پارک و همکاران (۱۲) در پژوهشی با عنوان مسیرهای بدرفتاری و قلدری نوجوانان در دوران کودکی در کره جنوبی، نشان دادند که بدرفتاری با کودک تاثیر مهمی بر زندگی کودکان دارد. فرزندپروری ناسازگار ممکن است روند برقراری روابط سالم با همسالان را مختل کند زیرا کیفیت پیوندهای والدین-کودک نتایج مثبت یا منفی کودک را تعیین می‌کند. طبق یافته‌های کرکابورن و همکاران (۱۳) که به بررسی نقش میانجی صفات تاریک شخصیت در رابطه بدرفتاری‌های دوران کودکی و ارتكاب قلدری سایبری پرداختند، نتایج نشان داد که صفات تاریک شخصیت رابطه بین بدرفتاری دوران کودکی و قلدری سایبری در بزرگسالی را واسطه‌گری می‌کند. همچنین امیرتکین و همکاران (۱۴) نشان دادند که بدرفتاری عاطفی دوران کودکی می‌تواند ارتكاب قلدری سایبری را در بزرگسالی پیش‌بینی کند.

^۱ cyber bullying

قلدری سایبری) را افزایش دهد. نوجوانان بخش مهمی از جامعه هستند که مشکلات روانی آن‌ها هزینه‌های سنگین برای جامعه به همراه دارد و جهت طراحی برنامه‌های پیشگیری موثر و درک مکانیسم‌های زیربنایی قلدری سایبری لازم است تا عوامل خطر موثر بر آن در نوجوانان شناسایی شود. بدرفتاری‌های دوران کودکی که منجر به آسیب‌های مختلف می‌شود و می‌تواند قلدری سایبری در نوجوانی را تحت تاثیر قرار دهد اما تحقیقات کمی وجود دارد که ماهیت این ارتباط را توضیح دهد و هیچ کار قبلی ناتوانی در شناسایی یا توصیف احساسات یعنی ناگویی هیجانی را به عنوان واسطه این پیوندها در نظر نگرفته است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بدرفتاری دوران کودکی و قلدری سایبری با نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی در نوجوانان انجام شد.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی از طریق الگویابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی نوجوانان ۱۵ تا ۱۷ ساله دوره دوم متوسطه شهر مشهد بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ مشغول به تحصیل بودند. جهت بررسی حجم نمونه، با استفاده از برنامه G*Power سطح معناداری $\alpha = 0.05$ ، $\beta = 0.99$ ، $\text{Effect size} = 0.2$ تعداد ۵۰۰ نفر محاسبه شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای صورت گرفت. در مرحله اجرا بعد از حذف پرسشنامه‌های ناقص ۴۷۱ پرسشنامه تکمیل شد. ملاک‌های ورود شامل دانش آموزان دوره دوم متوسطه، استفاده از فضای مجازی و رضایت از شرکت در پژوهش و ملاک‌های خروج شامل مقاطع تحصیلی دیگر، عدم استفاده از فضای مجازی بود.

برای گردآوری داده‌های پژوهش از ابزار زیر استفاده شد.

ابزار پژوهش

یکی از متغیرهایی که می‌تواند نقش مهمی در قلدری سایبری داشته باشد، ناگویی خلقی است. ناگویی خلقی نوعی نارسایی خلقی است که باعث ناتوانی در پردازش شناختی اطلاعات هیجانی و تنظیم هیجان‌ها می‌شود و این افراد در شناسایی صحیح هیجان‌ها از چهره دیگران مشکل دارند و ظرفیت آن‌ها برای همدردی با حالت‌های هیجانی دیگران محدود است (۱۵). ناگویی خلقی سازه‌ای چندوجهی متشکل از دشواری در شناسایی احساسات و تمایز بین احساسات و تهییج‌های بدنی مربوط به برانگیختگی هیجانی، دشواری در توصیف احساسات برای دیگران، قدرت تجسم محدود که برحسب فقر خیال‌پردازی‌ها مشخص می‌شود (۱۶)

افراد مبتلا به ناگویی خلقی تهییج‌های بدنی نابهنجار را بزرگ می‌کنند و درماندگی هیجانی را از طریق شکایت‌های بدنی نشان می‌دهند (۱۷). چانگ و چن (۱۸) در پژوهشی رابطه متقابل بین کودک‌آزاری، مشکلات پردازش هیجانی، ناگویی خلقی و علائم روانشناختی در میان نوجوانان چینی را نشان دادند. آریکاک و اوزبای (۱۹) در پژوهشی به بررسی رابطه بین قلدری سایبری و ناگویی خلقی نوجوانان پرداختند. نتایج نشان داد که ناگویی خلقی می‌تواند میزان قلدری سایبری را پیش‌بینی کند و همبستگی مثبت معناداری داشتند. واچز و رایت (۲۰) در پژوهشی ارتباط ناگویی خلقی و قلدری سایبری در نوجوانان را بررسی کردند. نتایج نشان داد افرادی که قلدری سایبری داشتند به طور قابل توجهی نمرات ناگویی خلقی بالاتری داشتند. واچز و همکاران (۲۱) نقش میانجی ناگویی خلقی را در رابطه بین قلدری سایبری با عزت نفس و اعتیاد به اینترنت بررسی کردند. نتایج نشان داد که رابطه قلدری سایبری و عزت نفس با واسطه‌گری ناگویی خلقی معنادار بود. در مجموع نتایج نشان داد که ناگویی خلقی ممکن است به درک بهتری کمک کند که قلدری سایبری چه اثرات مضر بر سلامت روانی نوجوان دارد.

فضای مجازی بخش مهمی از زندگی شده است و نوجوانان بیش از سایرین از فضای مجازی استفاده می‌کنند (۲۲) و استفاده بیش از حد از فضای مجازی می‌تواند خطر خشونت

پرسشنامه قلدری سایبری^۱: پرسشنامه خودگزارشی قلدری سایبری هیندوجا و پاتچین (۲۳)، دارای دو زیر مقیاس قلدر و قربانی است. هر زیر مقیاس شامل ۲۰ گویه در مورد تجارب مختلف مرتبط با پدیده قلدری است که ۱۰ سوال اول قلدری سایبری و ۱۰ سوال دوم قربانی قلدری را می سنجد. هیندوجا و پاتچین (۲۳)، ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس قلدری را ۰/۸۸ و برای مقیاس قربانی ۰/۷۶، یعنی همبستگی درونی هر گویه در هر دو مقیاس را نسبتاً بالا و از نظر آماری معنادار گزارش کردند. در پژوهش بیرامی و همکاران (۲۴) ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس قلدری ۰/۸۳ و مقیاس قربانی ۰/۷۳ گزارش شد.

پرسشنامه ناگویی خلقی^۲ (TAS-20). مقیاس ناگویی خلقی که توسط بگی، پارکر و تیلور (۲۵) در سال ۱۹۹۴ طراحی شد، یک آزمون ۲۰ سؤالی است و سه زیرمقیاس دشواری در تشخیص احساسات (سوالات ۱ تا ۷)، دشواری در توصیف احساسات (سوالات ۸ تا ۱۲) و تفکر عینی (سوالات ۱۳ تا ۲۰) را در اندازه های پنج درجه ای لیکرت از نمره (۱ کاملاً مخالف) تا نمره (۵ کاملاً موافق)، می سنجد. یک نمره کل برای ناگویی خلقی کلی محاسبه می شود. در نسخه فارسی این مقیاس، بشارت در سال ۱۳۸۸ ضرایب آلفای کرونباخ برای ناگویی خلقی کل و سه زیر مقیاس دشواری در تشخیص احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۲، ۰/۷۵ و ۰/۷۲ گزارش کرد که نشانه همسانی درونی خوب مقیاس است. پایایی بازآزمایی مقیاس ناگویی خلقی در یک نمونه ۶۷ نفری در دو نوبت با فاصله چهار هفته از ۰/۸۰ تا ۰/۸۷ برای نمره کل و زیر مقیاسهای مختلف تأیید شد. روایی همزمان مقیاس ناگویی خلقی تورنتو-۲۰ بر حسب همبستگی بین زیر مقیاس های این آزمون و مقیاس های هوش هیجانی، بهزیستی روانشناختی و درماندگی روانشناختی بررسی و مورد تأیید قرار گرفت.

پرسشنامه کودک آزاری^۳: پرسشنامه کودک آزاری توسط محمد خانی و همکاران در سال ۱۳۹۲ ساخته شد. این پرسشنامه ۳۸ گویه دارد که نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت (از ۰= هرگز تا ۳= همیشه) است. گویه های ۱۵ تا ۲۵ به صورت معکوس نمره گذاری می شوند و شامل چهار خرده مقیاس آزار عاطفی (سوالات ۱ تا ۱۴)، غفلت (سوالات ۱۵ تا ۲۵)، آزار جسمی (سوالات ۲۶ تا ۳۳)، آزار جنسی (سوالات ۳۴ تا ۳۸) است. محمد خانی و همکاران (۱۳۹۲) به منظور بررسی روایی این پرسشنامه پس از بررسی متون و تهیه نسخه اولیه با محاسبه مناسبت و شفافیت، پایایی نیز با ضریب آلفای کرونباخ و تکرار پذیری با ضریب همبستگی درون خوشه ای و بازآزمایی با فاصله دو هفته انجام شد. میزان شفافیت و مناسبت پرسشنامه به ترتیب ۸۰/۳۶ و ۹۲/۵ بود و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۹۲ محاسبه گردید. این ضریب نشان می دهد که مقیاس کودک آزاری از ضریب همسانی درونی بالایی برخوردار است.

برای اجرای پرسشنامه ها روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای به کار رفت. ابتدا از بین نواحی هفت گانه آموزش و پرورش مشهد یک ناحیه (ناحیه دو)، به تصادف انتخاب و پس از دریافت مجوز کتبی از سازمان آموزش و پرورش شهر مشهد، با همکاری معاونت پژوهش آموزش و پرورش ناحیه دو، شش دبیرستان متوسطه دوم (۳ پسرانه و ۳ دخترانه) بصورت تصادفی در این ناحیه انتخاب شد و توضیحات لازم برای مسئولان مدرسه ارائه شد. با توجه به شیوع بیماری کرونا با همکاری معلم ها، پرسشنامه ها به صورت آنلاین در سایت پرس لاین طراحی شد و در گروه های مجازی مرتبط با هر کلاس قرار گرفت که تعداد ۴۷۱ نفر به پرسشنامه ها به صورت کامل پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نرم افزار Spss26 و Smart PLS3 در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد.

۱. Cyberbullying Scale

۲. Toronto Alexithymia Scale

۳. Child Maltreatment Scale

نتایج

۱۰/۸ درصد در طبقه اجتماعی ضعیف قرار داشتند. میانگین و انحراف معیار و کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در زیر ارائه شده است. مقادیر گزارش شده کجی و کشیدگی برحسب Z است، یعنی مقادیر کجی و کشیدگی بر خطای معیار هر کدام تقسیم شده است.

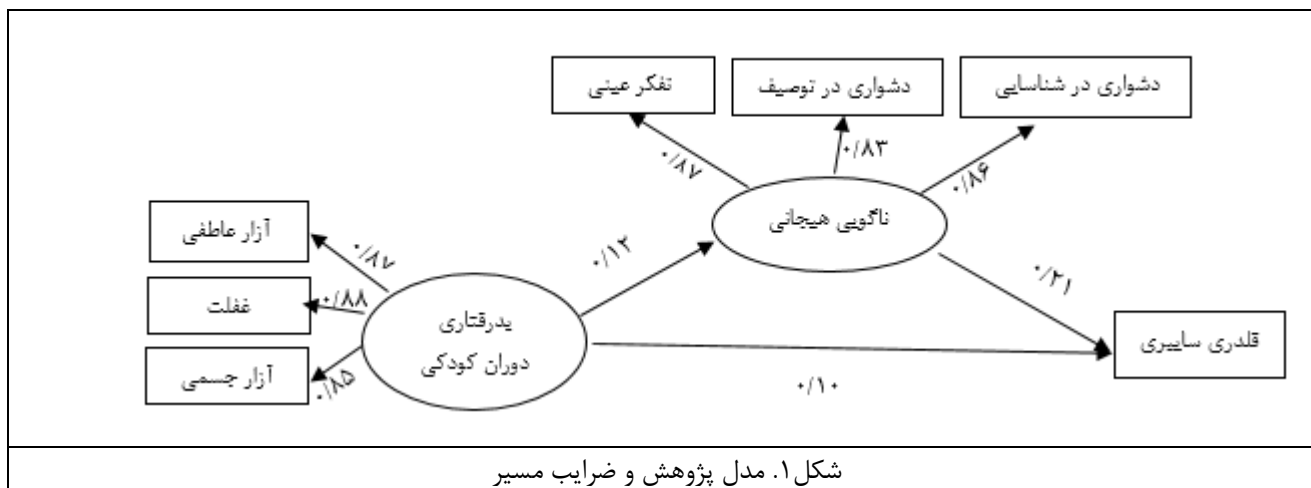
شرکت کنندگان این پژوهش با میانگین سنی ۱۶/۵۲ و انحراف معیار ۰/۹۶، که ۲۳۸ دختر (۵۰/۴ درصد) و ۲۳۳ پسر (۴۹/۴ درصد) بودند. همچنین ۵۹/۱ درصد از نوجوانان در طبقه اجتماعی متوسط، ۲۸/۲ درصد طبقه اجتماعی خوب و

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

متغیر	مولفه ها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
قدری سایبری	-	۱/۸۲	۰/۵۱	۶۹/۴۵	۴۵/۸۶
	دشواری در شناسایی	۱۱/۴۳	۷/۳۰	۱/۶۳	۲/۸۱
ناگویی خلقی	دشواری در توصیف احساس	۹/۰۴	۳/۵۶	-۲/۱۸	۰/۰۹
	تفکر عینی	۱۷/۰۶	۴/۴۱	-۸/۳۶	۱۰/۴۰
	نمره کل	۳۷/۶۹	۱۱/۵۳	۳/۷۲	۰/۲۷
کودک آزاری	آزار عاطفی	۱۸/۶۶	۸/۴۳	۱۱/۳۶	۵/۴۰
	غفلت	۱۷/۳۶	۶/۴۷	۱۰/۵۴	۵/۹۰
	آزار جسمی	۱۲/۴۳	۳/۴۱	۱۳/۸۱	۲۴/۴۰
	نمره کل	۳۸/۴۱	۱۶/۰۴	۱۲/۷۲	۱۵/۴۵

درون زا می گذارد. هر چه مقدار R^2 مربوط به سازه های دورن زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل دارد. چن (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی می کند. لازم به ذکر است که مقادیر آن تنها برای سازه های دورن زا محاسبه می شود و در مورد سازه های برون زا مقدار این معیار صفر است. نتایج برازش این مدل نشان می دهد که مقدار R^2 برای قدری سایبری ۰/۰۲ و ناگویی خلقی ۰/۲۶ بود، بنابراین با توجه به میزان ضریب تعیین می توان چنین بیان کرد که مدل ساختاری مورد نظر برازش ضعیفی دارد. همچنین معیار اندازه تاثیر (F^2) که شدت رابطه میان سازه های مدل را تعیین می کند و مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تاثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر است و مقدار آن برای ناگویی خلقی ۰/۰۲ و برای قدری سایبری ۰/۰۳ به دست آمد که نشان از اندازه تاثیر کوچک دارد. بنابراین مدل مورد نظر برازش ضعیفی دارد.

با توجه به اینکه در داده های باحجم زیاد از کجی و کشیدگی جهت بررسی نرمال بودن استفاده می شود بنابراین از این دو شاخص جهت نرمال بودن داده ها استفاده شد که مقادیر کجی و کشیدگی بین ۲- و ۲ نشان دهنده نرمال بودن متغیرهاست. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود تعدادی از متغیرها نرمال نیستند. بنابراین جهت بررسی نقش میانجی ناگویی خلقی در ارتباط بین قدری سایبری نوجوانان و بدرفتاری دوران کودکی نوجوانان، مدل ساختاری این ارتباط با استفاده از نرم افزار Smart PLS که به شرط نرمال بودن داده ها حساس نیست، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور آزمون مدل مورد نظر از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. شکل ۱ روابط ساختاری مدل تحقیق را به ترتیب در حالت ضریب بار عاملی و ضرایب معناداری نشان می دهد. همچنین به منظور تخمین برازش مدل از شاخص های مختلفی بهره گرفته شده است. پس از بررسی ضرایب بارهای عاملی به بررسی برازش مدل پرداخته می شود. ضریب تعیین نشانگر میزان تاثیر است که یک متغیر برون زا بر یک متغیر

دهد. برای بررسی معناداری ضریب مسیر لازم است که مقدار t هر مسیر نیز مورد توجه قرار گیرد.

براساس مدل مفهومی در شکل ۱ اعداد واقع بر خطوط، ضریب مسیر و معناداری بین متغیرهای مکنون را نشان می

جدول ۲. ضرایب مسیر

مسیر	اثر مستقیم	T-value	معناداری
بدرفتاری کودکی - ناگویی خلقی	-۰/۱۲	۲/۱۶	۰/۰۱۰
ناگویی خلقی - قلدری سایبری	۰/۲۰	۶/۵۴	۰/۰۰۰
بدرفتاری دوران کودکی - قلدری سایبری	۰/۱۰	۱/۷۲	۰/۰۷۰

ناگویی هیجانی- قلدری سایبری معنادار است، اما مسیر بدرفتاری دوران کودکی با قلدری سایبری معنادار نیست.

مسیرهایی که مقدار t بالاتر از ۱/۹۶ است، در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادارند. همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود مسیرهای مستقیم بدرفتاری کودکی- ناگویی خلقی،

جدول ۳. ضرایب مسیر غیر مستقیم

مسیرهای غیر مستقیم	ضرایب غیر مستقیم	معناداری
بدرفتاری کودکی - ناگویی هیجان - قلدری سایبری	۰/۰۲	۰/۷۶۳

این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی ناگویی خلقی در رابطه بدرفتاری دوران کودکی و قلدری سایبری نوجوانان انجام شد. یافته های پژوهش نشان داد که مسیرهای مستقیم بدرفتاری کودکی- ناگویی خلقی، ناگویی خلقی- قلدری سایبری معنادار بودند، این یافته ها با پژوهش های چانگ و چن (۱۸)، آریکاک و اوزبای (۱۹)، واچز و رایت (۲۰) و پارک و همکاران (۱۲)

همانطور که مشاهده می شود ضریب غیر مستقیم ۰/۰۲ است و نشان می دهد که متغیر بدرفتاری دوران کودکی از طریق متغیر میانجی ناگویی خلقی نتوانسته بر قلدری سایبری تاثیر بگذارد. بنابراین مدل مورد نظر یعنی نقش میانجی ناگویی خلقی معنادار نبود.

بحث و نتیجه گیری

کند و دشواری در شناسایی احساسات و عواطف در فرد منجر به سازماندهی نامناسب در فرایند اندیشه ها و نحوه برخورد با مشکلات و تئیدگی های مربوط به محیط اجتماعی و ارتباطی می شود که این فرایند می تواند بر روابط منفی و رفتار قلدری با دیگران تاثیر بگذارد. اگر فرد در ابراز هیجان دچار مشکل باشد و به عبارتی دچار ناگویی خلقی باشد، به شکلی ناکارآمد راهبردهای خود را تنظیم می کند و از بازخورد برای کنترل روابط شخصی و بین فردی در مسیر هدف استفاده می کند و استفاده از بازخورد و راهبردهای ارتباطی ناکارآمد بر روابط فردی و اجتماعی فرد تاثیر منفی میگذارد (۳۱). بنابراین می توان نتیجه گرفت که شناخت احساسات تعیین می کند که فرد چگونه موقعیت های احساسی را تعبیر کند و این موضوع فرد را تنظیم احساسات و توانایی برقراری ارتباط و مهارت های ارتباطی مخصوصا در شرایط اجتماعی و فضای مجازی فراهم می کند.

همچنین نتایج نشان داد که تاثیر واسطه ای ناگویی خلقی در رابطه بدررفتاری دوران کودکی و قلدری سایبری معنادار نبود که می تواند بیانگر ضرایب متفاوت و تاثیرگذاری بدررفتاری دوران کودکی و ناگویی خلقی بر قلدری سایبری باشد. در زمینه نقش میانجی ناگویی خلقی در رابطه بدررفتاری دوران کودکی و قلدری سایبری پژوهشی صورت نگرفته است، اما با پژوهش واپز و همکاران (۲۱) ناهمسو بود که نقش میانجی ناگویی خلقی در رابطه بین قلدری سایبری با عزت نفس و اعتیاد به اینترنت نشان دادند. می توان افزود که پردازش هیجانات و ویژگی مهم رشد روابط بین فردی و عامل مهمی برای روابط اجتماعی با دیگران است، اما نمی تواند در رابطه بدررفتاری های دوران کودکی با قلدری سایبری نقش واسطه ای داشته باشد. این یافته بدیع و اکتشافی برای تبیین های دقیق تر باید در انتظار پژوهش های آینده به منظور تایید یا رد بماند.

پژوهش حاضر با محدودیت هایی روبرو بود که شناسایی آن دیگر پژوهشگران را در اجرای پژوهش هایی از این دست را یاری می رساند. محدود بودن نمونه به دانش آموزان مقطع دوم و سوم متوسطه و محدود بودن نمونه به شهر مشهد که در تعمیم نتایج به شهرها و گروه های دیگر باید جانب احتیاط را رعایت

همسو می باشد. در تبیین نقش بدررفتاری دوران کودکی در ناگویی خلقی نوجوانان می توان افزود که طبق یافته های ایچهورن و همکاران (۲۶) رخ دادن آسیب های تروماتیک در دوره کودکی و بزرگسالی به عنوان یک عامل و فاکتور مهم خطرناک برای ناگویی خلقی است. بدررفتاری های دوران کودکی در واقع منعکس کننده شکست مراقب در فراهم کردن محیط رشدی مناسب و حمایت کننده است که به آسیب روانشناختی کودک منجر می شود و یا منطقی می تواند به چنین آسیبی منجر شود (۲۷). چن و چانگ (۱۸) در پژوهشی رابطه متقابل بین کودک آزاری، مشکلات پردازش هیجانی، ناگویی خلقی و علائم روانشناختی در میان نوجوانان چینی را نشان دادند. افرادی که در دوران کودکی مورد بدررفتاری قرار گرفته اند نمی توانند به جهان بیرون اعتماد داشته باشند و دلبستگی ایمن و رضایت بخشی با دیگران برقرار کنند (۲۸). تجربه بدررفتاری های دوران کودکی منجر به تاثیرات عاطفی، شناختی و رفتاری منفی می شود. کودکانی که در محیط های خطرناک اند و مورد بدررفتاری قرار می گیرند، یاد نمی گیرند که چگونه احساسات و هیجانات خود و دیگران را ابراز کنند. بنابراین با تجربه های دردناکی که در کودکی خود تجربه کرده اند یاد می گیرند که کمتر از احساسات و هیجاناتشان صحبت کنند و توانایی کمتری برای تنظیم هیجانات دارند. به اعتقاد برخی نظریه پردازان وقتی کودکان در خانواده ای ایمن رشد می کنند، در بیان هیجان ها حمایت می شوند، می آموزند که چگونه هیجان ها را تجربه و شناسایی کنند (۲۹). کودکانی که مورد بدررفتاری قرار میگیرند در زندگی احساس ناامنی داشته و هیجان های منفی بیشتری از خود نشان می دهند و دائم هیجانات خویش را سرکوب کرده یا در شناسایی و بیان هیجان ها، گفتار و افکار عینی به وقایع بیرونی وابسته باشند که بسیار به ناگویی خلقی نزدیک می باشد.

در تبیین نقش ناگویی خلقی در قلدری سایبری نوجوانان می توان افزود که افرادی که ناگویی خلقی دارند توانایی کمتری برای تنظیم هیجانات خود دارند (۳۰). ناگویی خلقی توانایی های عاطفی فرد را از طریق تنظیم احساسات با مشکل مواجه می

کارگاه های آموزشی مهارت های زندگی برای والدین و دانش آموزان پیشنهاد می شود.

تشکر و قدردانی

از اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی و نیز اداره آموزش و پرورش ناحیه ۲ مشهد که با همکاری و همدلی، اجازه اجرای این پژوهش را دادند و همچنین دانش آموزان گرانقدری که با شرکت در این پژوهش، ما را در رسیدن به اهداف پژوهش، یاری نمودند، بسیار سپاسگزاریم.

تعارض منافع

این مطالعه فاقد تضاد منافع می باشد.

کرد. همچنین با توجه به شیوع بیماری کووید ۱۹ امکان نمونه گیری حضوری وجود نداشت و نمونه پژوهش از طریق فضای مجازی انجام شد. پیشنهاد می شود که پژوهش های وسیع تری روی سایر متغیرهای روانی موثر بر قلدری سایبری انجام شود تا دیدگاه جامع تری از قلدری سایبری در نوجوانان به دست آید. همچنین اجرای پژوهش در سنین دیگر مانند جوانان و همچنین بررسی تفاوت های جنسیتی در اجرا در محیط غیر آموزشی پیشنهاد می شود. با توجه به نقش ناگویی خلقی در قلدری سایبری، توجه بیش از پیش بر کیفیت ارتباطات و تعاملات خانواده دانش آموزان در سلامت نوجوانان از طریق برگزاری

References

- George MJ, Odgers CL. Seven fears and the science of how mobile technologies may be influencing adolescents in the digital age. *Perspectives on psychological science*. 2015;10(6):832-51.
- Olweus D, Solberg ME, Breivik K. Long-term school-level effects of the Olweus Bullying Prevention Program (OBPP). *Scandinavian journal of psychology*. 2020;61(1):108-16.
- Del Rey R, Casas JA, Ortega R. Impact of the ConRed program on different cyberbullying roles. *Aggressive behavior*. 2016;42(2):123-35.
- Navarro R, Serna C. Spanish youth perceptions about cyberbullying: Qualitative research into understanding cyberbullying and the role that parents play in its solution. *Cyberbullying across the globe: Gender, family, and mental health*. 2016:193-218.
- Bayat M, Shahbazi R, Soraya K, Mahboob M, Didar F, Badrkhani S. Prevalence of traditional and cyber bullying among 12th grade students in Ardabil. 2nd National Conference on Social Injuries; Ardabil2019.
- Balakrishnan V. Cyberbullying among young adults in Malaysia: The roles of gender, age and Internet frequency. *Computers in Human Behavior*. 2015;46:149-57.
- McCoy ML, Keen SM. *Child abuse and neglect*: Routledge; 2022.
- Dittrich K, Boedeker K, Kluczniok D, Jaite C, Attar CH, Fuehrer D, et al. Child abuse potential in mothers with early life maltreatment, borderline personality disorder and depression. *The British journal of psychiatry*. 2018;213(1):412-8.
- Durrant J, Ensom R. Physical punishment of children: lessons from 20 years of research. *CMAJ*. 2012;184(12):1373-7.
- Johnson EJ, James C. Effects of child abuse and neglect on adult survivors. *Early child development and care*. 2016;186(11):1836-45.
- Schury K, Kolassa IT. Biological memory of childhood maltreatment: current knowledge and recommendations for future research. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 2012;1262(1):93-100.
- Park J, Grogan-Kaylor A, Han Y. Trajectories of childhood maltreatment and bullying of adolescents in South Korea. *Journal of Child and Family Studies*. 2021;30:1059-70.
- Kircaburun K, Jonason P, Griffiths MD, Aslanargun E, Emirtekin E, Tosuntaş ŞB, et al. Childhood emotional abuse and cyberbullying perpetration: The role of dark personality traits. *Journal of interpersonal violence*. 2021;36(21-22):NP11877-NP93.

14. Emirtekin E, Balta S, Kircaburun K, Griffiths MD. Childhood emotional abuse and cyberbullying perpetration among adolescents: The mediating role of trait mindfulness. *International Journal of Mental Health and Addiction*. 2020;18:1548-59.
15. Serafini G, Gonda X, Pompili M, Rihmer Z, Amore M, Engel-Yeger B. The relationship between sensory processing patterns, alexithymia, traumatic childhood experiences, and quality of life among patients with unipolar and bipolar disorders. *Child abuse & neglect*. 2016;62:39-50.
16. Lyvers M, Karantonis J, Edwards MS, Thorberg FA. Traits associated with internet addiction in young adults: Potential risk factors. *Addictive behaviors reports*. 2016;3:56-60.
17. Loas G, Baelde O, Verrier A. Relationship between alexithymia and dependent personality disorder: a dimensional analysis. *Psychiatry research*. 2015;225(3):484-8.
18. Chung MC, Chen ZS. The interrelationship between child abuse, emotional processing difficulties, alexithymia and psychological symptoms among Chinese adolescents. *Journal of Trauma & Dissociation*. 2021;22(1):107-21.
19. Aricak OT, Ozbay A. Investigation of the relationship between cyberbullying, cybervictimization, alexithymia and anger expression styles among adolescents. *Computers in Human Behavior*. 2016;55:278-85.
20. Wachs S, Wright MF. Bullying and alexithymia: Are there differences between traditional, cyber, combined bullies, and nonbullies in reading their own emotions? *Criminal behaviour and mental health*. 2018;28(5):409-13.
21. Wachs S, Vazsonyi AT, Wright MF, Ksian Jiskrova G. Cross-national associations among cyberbullying victimization, self-esteem, and Internet addiction: Direct and indirect effects of alexithymia. *Frontiers in psychology*. 2020;11:1368.
22. Wu CST, Wong HT, Yu KF, Fok KW, Yeung SM, Lam CH, et al. Parenting approaches, family functionality, and internet addiction among Hong Kong adolescents. *BMC pediatrics*. 2016;16(1):1-10.
23. Patchin JW, Hinduja S. Measuring cyberbullying: Implications for research. *Aggression and Violent Behavior*. 2015;23:69-74.
24. Beyrami M, Hashemi T, Fathi Azar I, Alaei P. Traditional and cyber bullying in middle school girls: The role of teacher-student communication quality. *Journal of Educational Psychology*. 2013;26(8):152-75.
25. Bagby RM, Parker JD, Taylor GJ. The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—I. Item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of psychosomatic research*. 1994;38(1):23-32.
26. Eichhorn S, Brähler E, Franz M, Friedrich M, Glaesmer H. Traumatic experiences, alexithymia, and posttraumatic symptomatology. 2014.
27. Alexander-Passe N. DYSLEXIA, TRAUMATIC SCHOOLING AND CAREER SUCCESS: Investigating the motivations of why many individuals with developmental dyslexia are successful despite experiencing traumatic schooling: University of Sunderland; 2018.
28. Mehrabinia F, shamsaee MM. Examination of the association between early maladaptive schemas and anger rumination in students based on gender. *Journal of Nursing Education*. 2019;6(1):1-8.
29. Costa AP, Steffgen G, Vögele C. The role of alexithymia in parent-child interaction and in the emotional ability of children with autism spectrum disorder. *Autism Research*. 2019;12(3):458-68.
30. Ryff CD. Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and psychosomatics*. 2013;83(1):10-28.
31. Lepore SJ, Greenberg MA, Bruno M, Smyth JM. Expressive writing and health: Self-regulation of emotion-related experience, physiology, and behavior. 2002.

*Original Article***The mediating role of alexi thimya in the relationship between childhood abuse and adolescent cyber bullying**

Received: 08/09/2022 - Accepted: 02/12/2022

Firoozeh Majdi¹
Mustafa Bolghan-Abadi^{2*}
Ahmad Mansouri³
Mahdi Akbarzadeh⁴
Mohamad Reza Khodabakhsh⁵

¹ Ph.D student in Psychology,
Department of psychology, Neyshabur
Branch, Islamic Azad University,
Neyshabur, Iran.

² Department of psychology, Neyshabur
Branch, Islamic Azad University,
Neyshabur, Iran. (Corresponding
Author)

³ Department of psychology, Neyshabur
Branch, Islamic Azad University,
Neyshabur, Iran.

⁴ Department of psychology, Neyshabur
Branch, Islamic Azad University,
Neyshabur, Iran.

⁵ Department of psychology, Neyshabur
Branch, Islamic Azad University,
Neyshabur, Iran

Email: mbolghan@gmail.com

Abstract

Introduction: With the increasing use of cyberspace, communication between people occurs easily, which can be associated with problems. The aim of this study was to investigate the mediating role of alexithymia in the relationship between childhood maltreatment and cyberbullying in adolescents.

Methods: The method of the present study was descriptive-correlational through structural equation modeling. The statistical population included all adolescents aged 15 to 17 in the second and third grades of high school in Mashhad who were studying in the academic year 1399-1400. For this purpose, 471 people were selected by cluster random sampling method. Data were collected through an online questionnaire in schools in the second district of Mashhad. The research instruments included Patchin and Hinduja (2016) cyberbullying questionnaire, Bagbi et al. (1994) alexithymia questionnaire and child maltreatment of Mohammad Khani et al. (2013). Data analysis was performed using structural equations in Spss26 and Smart PLS3 software.

Results: The results of structural equations showed that the direct paths of child maltreatment-alexithymia, alexithymia-cyberbullying were significant, but the indirect path from childhood maltreatment to cyberbullying mediated by alexithymia was not significant and the model fits well did not have.

Conclusion: The results of the findings emphasized the need to pay attention to alexithymia in reducing cyberbullying.

Keywords: Adolescents, Alexithymia, Child Maltreatment, Cyberbullying